

Luo / Muokkaa

Lähetä

Lausunnonantajat

Yhteenveto

Ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista (VM140:06/2013)

Lausunnonantajan saate

Lausunnonantajia: 1

Voit kirjoittaa lausunnon tähän. Lausuntopalautteen arvioinnin ja asian mahdollisen jatkovalmistelun helpottamiseksi launnossa pyydetään noudattamaan hallituksen esityksen otsikointia ja jäsentelyä. Lisäksi pyydetään mahdollisuuksien mukaan arvioimaan kaavailtujen lainmuutosten vaikutuksia.

Open Knowledge Finland, Poikola
Antti

8.1.2016

Lausunto on luettavissa myös verkkoversiona, jossa on toimivat linkit ja luettavuutta selkeyttäviä muotoiluja: <http://bit.ly/AvoinKaPA>

Lausunto valmisteilla olevaan KaPa -lakiin

Lausunnolla olevan ns. KaPA-lain tavoitteena on luoda paremmat edellytykset yhteiskunnan digitalisaatiolle palveluväylän ja perustietovarantojen avulla. Kansallinen palveluarkkitehtuuri tähtää julkisen ja yksityisen sektorin saumattomaan toimintaan. Myös muiden kuin viranomaisten tietojen saanti ja luotettavuuden arviointi tulee ratkaista. Haluamme kiinnittää lainsäätäjän huomion erityisesti ns. teknisen käyttöyhteyden määrittelyyn sekä EU:n uuden tietosuoja-asetuksen vaatimuksiin henkilötietojen siirrettävyydestä koneluettavassa muodossa (data portability).

Teknisen käyttöyhteyden määrittely

Nykyllänsäädännön mukaan kansallisen palveluväylän ja perustietovarantojen mahdollistama automaatiopotentiaali ei voi toteutua tarkoitetulla tavalla edes henkilöverotuksen julkisten tietojen osalta. Keväällä 2015 KHO antoi ratkaisun, jossa Verohallinnolla oli oikeus evätä luoton myöntäjältä tämän tarvitsemat asiakkaan julkiset verotiedot teknisen käyttöyhteyden kautta. Levyke tai turvasähköposti luovutustapana on sallittu - tekninen käyttöyhteys ei. Ratkaisu perustuu siihen, miten tekninen käyttöoikeus on määritelty - tai pikemminkin jätetty määrittelemättä. Kun on kyse julkisen datan luovutuksen periaatteista ei teknisellä datan luovutustavalla pitäisi olla mitään vaikutusta asiaan.

KHO (2015:41): Asiakastieto ja Toyota Finance

Verohallinto on valituksenalaisessa päätöksessään todennut, että julkisuuslain 16 §:n 3 momentin nojalla Verohallinto voi luottopäätösten tekoa varten luovuttaa Toyota Finance Finland Oy:lle sen asiakkaina olevien luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen julkiset tiedot sähköisessä muodossa, esimerkiksi levykkeellä tai suojatun sähköpostin välityksellä.

Verohallinto on kuitenkin kieltäytynyt luovuttamasta tietoja Toyota Finance Finland Oy:n pyytämällä tavalla antamalla yritykselle tekninen käyttöyhteys Verohallinnon rekisteriin.

Luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen julkiset tiedot muodostavat henkilötietolain 3 §:n mukaisen viranomaisen henkilörekisterin. Asiassa on riidatonta, että Toyota Finance Finland Oy:llä on henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 5 kohdan (yhteysvaatimus eli asiakassuhde) ja 13 §:n 2 momentin perusteella oikeus luottoa hakevien asiakkaidensa henkilötietojen, henkilötunnus mukaan lukien, tallettamiseen ja käyttämiseen, ja että Verohallinto voi julkisuuslain 16 §:n 3 momentin nojalla luovuttaa yhtiölle sen asiakkaina olevien luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen julkisia tietoja.

Luovutuksen edellytysten täytyessä viranomaisen henkilörekisteristä saa julkisuuslain 16 §:n 3 momentin mukaan antaa tietoja henkilötietoja sisältävänä kopiona tai tulosteena taikka sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty.

Julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa sekä verotietolain 12 ja 20 §:ssä on säädetty niistä olosuhteista, joissa tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden välityksellä. Nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa ei kuitenkaan ole kysymys mainituissa lainkohdissa tarkoitettusta tilanteesta. Julkisuuslakiin, henkilötietolakiin tai verotietolakiin ei sisälly yleistä säännöstä, jonka nojalla viranomaisen henkilörekisteristä voitaisiin luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla.

Toyota Finance Finland Oy:llä on henkilötietolain nojalla oikeus käsitellä ainoastaan omien asiakkaidensa tietoja. Teknisen käyttöyhteyden avaaminen Verohallinnon rekisteriin avaisi tosiasiallisesti saajalle pääsyn kaikkien verovelvollisten tuloverotuksen julkisiin tietoihin ja siten tietoihin, joiden käsittelyyn Toyota Finance Finland Oy:llä ei ole oikeutta.

Hallinto-oikeus toteaa, että julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin on sisällytetty ne tavat, joilla viranomaisen henkilörekisteristä voidaan antaa tietoja. Kyseisessä lainkohdassa ei ole mainittu teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen mahdollisena luovutustapana.

Edellä esitetty huomioon ottaen hallinto-oikeus katsoo, ettei sinänsä julkisia luonnollisia henkilöitä koskevia verotustietoja voida ilman nimenomaista lain säännöstä luovuttaa avaamalla Toyota Finance Finland Oy:lle tekninen käyttöyhteys Verohallinnon ylläpitämään henkilörekisteriin.

Lainkohdat

Verotietol 12§

Tämän lain nojalla annettuja, salassa pidettäviä verotustietoja saa käyttää ja käsitellä ainoastaan siinä tarkoituksessa, johon ne on annettu, jollei muualla laissa toisin säädetä. Tietoja voidaan tämän lain nojalla antaa teknisen käyttöyhteyden avulla vain, jos tietojen saaja on esittänyt hyväksyttävän selvityksen siitä, että tietojen käyttö ja suojaus on järjestetty asianmukaisesti.

JulkL 29§

koskee lähinnä vain viranomaisia; 2mom 1) kohta mainitsee yksityisen tahon

JulkL 26§

jos laissa on säädetty erikseen oikeudesta saada tieto

Verotietol 20§

Lista viranomaisista; muun luotonantajan oikeus saada julkiset tiedot säädetty missä??

Etukäteinen näennäisvalvonta vai luottamus ja lokitiedot?

Yksi suurimmista esteistä poikkihallinnollisten prosessien digitalisaatioon on tietojen käytön automatisoinnin vaikeus. Esimerkki tästä on vaatimus säätää teknisestä käyttöyhteydestä kunkin viranomaisen kohdalla erikseen lain tasolla.

Lisäksi julkisuuslainsäädäntö ottaa kantaa ensisijaisesti aina vain viranomaisten toimintaan. Jos Kansallisen palveluarkkitehtuurin tavoite on tuoda yksityiset toimijat julkishallinnon rinnalle täydentämään palveluvalikoimaa, heidän tiedonsaantioikeuttaan tulee tarkastella samassa yhteydessä.

Julkishallinnon periaatteisiin kuuluu, että viranomaiset keräävät ja käsittelevät tietoja luodakseen etuja, oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tuottaakseen palveluja hallinnon asiakkaille. Jokaisella viranomaisella on jo hallintolain perusteella velvollisuus toimia hyvän hallinnon periaatteita noudattaen, ts. huolehtia tietojen asianmukaisesta käsittelystä.

Joka tapauksessa jokaisen tietoluovutuksen kontrollointi erityissääntelyn kautta on julkisen hallinnon tehokkuuden kannalta hyvin raskasta. Kysymys on siitä, voidaanko tiedonsaajan luotettavuudesta (tietojen käytön edellytyksistä) säätää sitovasti lailla, saajan oikeudellisesta statuksesta riippumatta.

EU:n tietosuoja-asetuksen vaatimukset henkilötietojen siirrettävyydestä

Henkilötietolainsäädäntö määrittää ei julkisten yksityisten henkilötietojen käsittelyn ja luovutuksen käytännöt. Joulukuussa 2015 neuvottelut EU:n yleisestä tietosuoja-asetuksesta saatiin päätökseen. Koko parlamentin äänestykseen asetusta menee alkuvuodesta, mutta käytännössä muutoksia ei enää ole odotettavissa. Asetus vahvistaa yksilön oikeuksia mm. oman datan saamiseen koneluettavassa muodossa (Art. 18). Henkilötietojen käsittelyn oikeudellisena perusteena ihmisen itsensä antaman suostumuksen rooli korostuu asetuksessa (johdanto kpl 25 ja Art 7). Kaiken kaikkiaan asetuksen tavoitteena on kohentaa kuluttajien ja kansalaisten oikeusturvaa sekä yhdenmukaistaa digitaalisen sisämarkkinoiden toimintaa tietosuojan osalta.

Article 18 Right to data portability EU:n tietosuoja-asetuksessa

The data subject shall have the right to receive the personal data concerning him or her, which he or she has provided to a controller, in a structured and commonly used and machine-readable format and have the right to transmit those data to another controller without hindrance from the controller to which the data have been provided

MyData lähestymistapana henkilötietojen luovutukseen

Suomella on mahdollisuus hyötyä uudesta asetuksesta olemalla edelläkävijöitä sellaisen lainsäädännön, toimintatapojen ja tekniikan kehittämisessä, jotka vastaavat asetuksen vaatimuksiin ja samalla luovat kokonaan uudenlaista infrastruktuuria ihmislähtöiselle henkilötiedon hallinnalle siltäkin osin, mitä koko EU:n laajuinen asetukset ei edellytä.

Liikenne -ja viestintäministeriö (LVM) on julkaissut Open Knowledge Finlandin (OKF) tuottaman englanninkielisen MyData - A Nordic Model for human-centered personal data -selvityksen, joka on saanut paljon kansainvälistä huomiota. Selvityksessä kuvattu MyData -malli tukee uuden tietosuojasetuksen vaatimusten täyttämistä (suostumuksen antaminen käytännössä helposti) ja sen käytännön toteuttamista edistetään jo laajasti Suomessa.

Sipilän hallitus linjaa strategisessa hallitusohjelmassa, että Suomessa: "Vahvistetaan kansalaisten oikeutta valvoa ja päättää itseään koskevien tietojen käytöstä, samalla varmistuen tietojen sujuva siirtyminen viranomaisten välillä." (Strateginen hallitusohjelma 27.5.2015, s.24). Tämän linjauksen mukaisesti KaPA-lain valmistelussa tulisi varmistaa, että Suomessa ihmisillä on tulevaisuudessa mahdollisimman laajasti oikeus saada omat tietonsa koneluettavassa muodossa itselleen ja valtuuttamalleen kolmannelle osapuolelle.

[Mene edelliselle sivulle](#)